

БЕЛАРУСКИ

ГАЗЕТА УЗНАГОРОДЖАНА ГАНАРОВАЙ ГРАМАТАЙ ВЯРХОУНАГА САВЕТА БССР

13 ЧЭРВЕНА
1996 года
чацвер

№11 (1747)

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА
ОРДЭНА

ПРАЦОУНАГА ЧЫРВОНАГА
СЦЯГА ДЗЯРЖАУНАГА
УНІВЕРСІТЭТА

УНІВЕРСІТЭТ

Аб'ява

Беларускі рэспубліканскі фонд фундаментальных даследаванняў распрацоўвае новы парадак арганізацыі і правядзення конкурснага адбору і экспертызы праектаў фундаментальных і пошукавых прац і парадак арганізацыі і правядзення конкурсаў на саісканне грантаў для маладых навукоўцаў.

Свае прапановы навукоўцы Белдзяржуніверсітэта могуць падаць прарэктару па навукавай рабоце Лесніковічу А.І. да 05.09.96 года.

Велай нашых!

Каманды механіка-метэматычнага факультэта, юрфака і геафака сустрэліся ў фінале агульнаўніверсітэцкага Клуба вясёлых і знаходлівых.

З чаго найчасцей жартуюць студэнты? Бадай, са свайго студэнцкага жыцця. І жартуюць удала, дасціпнай адзін за аднаго. Чэмпіёнам стала каманда мехмата, бо толькі матэматыкі могуць жартаваць лаканічна, канкрэтна. Ці, можа, у іх атрымалася вывесці формулу смеху?..

ДАІ паведамляе

З кожным месяцам расце колькасць парушэнняў Правілаў дарожнага руху работнікамі і студэнтамі БДУ. Парушэнні бываюць самыя розныя: перавышэнне хуткасці руху, кіраванне транспартнымі сродкамі без наяўнасці пры сабе вадзіцельскіх правоў, стварэнне перашкодаў для руху транспарту, праезд у недазволенам месцы і г.д.

Сярод парушальнікаў студэнт А.У.Шахлін, дацэнт К.М.Кунцэвіч, навуковы супрацоўнік В.І.Грыгарэнка, студэнт Д.А.Казак і інш. Правілы пераходу дарогі парушылі студэнты Н.С.Гламаздзіна, А.М.Гардзееў. Усе яны пакараныя за парушэнне дарожнай дысцыпліны. Але пакаранні, відаць, не вялікія: студэнт Шахлін, напрыклад, за першае парушэнне атрымаў штраф 20 тысяч рублёў, за другое — 100 тысяч.

Дысцыплінаванасць вадзіцеляў і пешаходаў — умова бяспекі дарожнага руху!

Начальнік Маскоўскага аддзялення ДАІ падпалкоўнік
А. Слесарэнка

Абітурыенту-96

Прафесія — палітолаг: экзотыка або рэальнасць?

Прадстаўляем аддзяленне паліталогіі юрыдычнага факультэта Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта

У апошнія гады айчыны палітычны лексікон папоўніўся новымі моднымі, а для многіх і экзацэнтнымі тэрмінамі "палітолаг". Знаёмы польскі навуковец распавядаў, што і ў іх раней людзі жартавалі: палітолаг — гэта той, хто ведае шмат моваў (паліглот)? У нас палітолагамі называюць сябе вядомыя і не вельмі вядомыя на палітычным небасхіле нашай дзяржавы людзі. Дык што ж такое палітолаг — прафесія, пасада, лад мыслення, лад жыцця? Хутчэй за ўсё, і першае, і другое, і трэцяе, і чацвёртае.

У сучасным дэмакратычным грамадстве палітычная навука (паліталогія) адыгрывае велізарную ролю. Амерыканскі асветнік і дзяржаўны дзеяч, аўтар праекта Дэкаларцыі незалежнасці ЗША Томас Джэферсан казаў: "Калі нейкі народ спадзяецца, што свабоду можна спалучыць з невуцтвам, дык гэтыя надзеі марныя". Дэмакратыя патрабуе ведаў. Паводле справядлівай заўвагі выдатнага сучаснага філосафа Карла Поппера, адкрытае грамадства не можа трыцца невуцтва. Тым больш справядліва гэтая думка адносна сферы палітычнага жыцця ва ўмовах станаўлення дэмакратычна-

най палітычнай сістэмы ў Рэспубліцы Беларусь.

Дэмакратыі неабходны саюз з сучасным універсітэтам. Я не маю на ўвазе ў гэтым выпадку спецыяльныя веды. Гутарка ідзе аб фармаванні шырока зразумелага этаса дэмакратыі, аб эталонах палітычнай культуры, аб правілах мыслення, аб цвярозых меркаваннях, павазе да слова і чужой думкі.

Навучальны працэс ва ўніверсітэце не можа быць адлучаны ад праблемаў, якія хваляюць і якімі жыве наша грамадства. Гэта не азначае таксама, што мы павінны дзейнічаць безаглядна і ісці за цяперашняй палітычнай кан'юнктурай. Наадварот, у адпаведнасці з антычным ідэалам веды мусяць узвышаць людскія думкі і вызваляць іх ад штодзённасці і пасрэднасці.

Гэта мае вялікае значэнне ў сферы надзеяў, звязаных з палітыкай. Паліталогія ў ВНУ закліканая дапамагчы студэнту пераўзыйсці межы звычайных уяўленняў пра палітыку, авалодаць формамі крытычнага мыслення. Відавочна, што палітычныя веды мусяць грунтавацца на дзесяцігоддзях сучаснай навуцы, асабліва ў такіх галінах, як філасофія, сацыялогія, гісторыя, псіхалогія, палітычная эканомія, права. Кола базавых навук дастаткова шырокае.

Што ж датычыцца ўласна палітыкі як галіны ведаў аб справах дзяржавы, дык гэта — каралеўскія веды, "царскае мастацтва", як казаў Платон. Здольнасць меркаваць палітычна — гэта, па сутнасці, мастацтва. Мастацтва нялёгкае, якое патрабуе далытлівасці розуму, палёту думкі і, урэшце, — вынаходлівасці. Умовы, спрыяльныя для такога развіцця палітычнай навуцы, стварае менавіта ўніверсітэт.

У сучасным свеце палітычная навука заваявала істотныя пазіцыі, дасягнула значных вышыняў. Гэта прызнана і паважана ва ўсіх краінах навуковай дысцыпліна. Яе дасягненні шматкратна памнажаюць шанцы дэмакратыі. На працягу XX стагоддзя ў развітых краінах Захаду праявіўся яскравы тэндэнцыя да міждысцыплінарнага ўзаемадзеяння палітычнай навуцы і навуцы канстытуцыйнага права. Аб'ектыўнай асновай узростання акадэмічнага інтарэсу да вывучэння палітычных аспектаў права і, наадварот, прававых аспектаў палітыкі служыць агульнасць іх найважнейшых сацыяльных мэтаў і каштоўнасцяў.

Сучаснае права — найважнейшы інструмент, форма і сімвал улады і дзяржаўнага кіравання. Не ідэнтычнае дзяржаве і палітыцы, яно, тым не менш, мае з ім агульную гістарычную і паліты-

чную прыроду, некаторыя агульныя тэндэнцыі развіцця. Побач з іншымі сродкамі рэалізацыі палітыкі, права, і перш за ўсё публічнае (канстытуцыйнае, адміністрацыйнае і інш.), аказвае вялікі ўплыў на дзяржаўна-палітычнае жыццё. Яно юрыдычна афармляе і замацоўвае палітычны лад, структуру, парадак утварэння і кампетэнцыю органаў дзяржаўнай улады, правы і свабоды грамадзянаў, упарадкоўвае і рэгулюе працэс дзяржаўнага кіравання. Вядомы навуковец С.А.Ягораў у манаграфіі "Палітычная юрыспрудэнцыя ў ЗША" адзначае, што ў сучасных заходніх краінах узаемадзейненне права і палітыкі ажыццяўляецца праз наяўнасць у заканадаўчых інстытутах юрыдычных камісій і каўнцыляў, а таксама некалькіх тыпаў судоў, прававое рэгуляванне выбарчага працэсу, замацаванне ў заканадаўчым парадку мноства аспектаў дзейнасці палітычных партыяў.

Улік дамінавання тэндэнцыяў у сучаснай палітычнай навуцы і абумовіў мэтазгоднасць падрыхтоўкі кадраў палітолагаў на юрыдычным факультэце БДУ. Сёння Беларускае дзяржаўнае ўніверсітэт — адзінае дзяржаўнае навучальнае ўстанова рэспублікі, дзе ажыццяўляецца падрыхтоўка дыпламаваных спецыялістаў у галіне паліталогіі. Спецыяльнасць "паліто-

логія" практыкуецца таксама ў некаторых недзяржаўных ВНУ. Аднак ніводная з іх пакуль не прайшла працэсу акрэдытацыі, неабходнага для выдачы дыплама дзяржаўнага ўзору па гэтай спецыяльнасці. А гэта азначае звужэнне магчымасцяў працаўладкавання выпускнікоў камерцыйных ВНУ ў сістэме органаў дзяржаўнай улады і кіравання. Акрамя таго, для паступлення ў аспірантуру таксама патрабуецца дыплом аб вышэйшай адукацыі дзяржаўнага ўзору.

Адзначым, што паліталогічная адукацыя ў Беларусі знаходзіцца на пачатковым ступені свайго развіцця. Першыя кафедры паліталогіі сталі стварацца ў 1990 годзе. Выкладанне паліталогіі ў цяперашні час вядзецца практычна ва ўсіх ВНУ рэспублікі. Кафедра паліталогіі БДУ утварылася ў 1990 годзе. Аддзяленне паліталогіі на філасофска-эканамічным факультэце было адкрыта ў верасні 1992 года. З верасня 1994 года аддзяленне і кафедра паліталогіі пераведзены на юрыдычны факультэт БДУ. На чатырох курсах дзённага аддзялення зараз навучаецца 87 студэнтаў-палітолагаў.

Праграма падрыхтоўкі палітолагаў у БДУ складзеная такім чынам, каб забяспечыць студэнтам агульнагуманітарную ўніверсітэцкую адукацыю, салідныя, сіс-

тэматызаваныя веды ў галіне класічных паліталогічных прадметаў, а таксама тэарэтычныя веды і практычныя навыкі ў сферы абранай спецыяльнасці.

Апрача абавязковых для ўсіх факультэтаў БДУ прадметаў, студэнты грунтоўна вывучаюць дысцыпліны юрыдычнага профілю, як гісторыя дзяржавы і права замежных краінаў, канстытуцыйнае права, агульная тэорыя права, міжнароднае публічнае права, гісторыя дзяржавы і права славянскіх народаў, гісторыя дзяржавы і права Рэспублікі Беларусь, адміністрацыйнае права, дзяржаўнае права замежных краінаў, гісторыя палітычных і прававых вучэнняў, крымінальна-прававая палітыка, грамадзянскае і сямейнае права, арганізацыя працы дзяржаўнага апарату, фінансавое права, грамадзянскі працэс, гаспадарчае права.

Навучальная праграма кафедры паліталогіі прадугледжвае выкладанне 5 асноўных раздзелаў палітычнай навуцы: палітычная тэорыя, параўнаўчая палітыка, кіраванне і адміністрацыя, метадалогія і метады палітычнай навуцы, міжнародныя адносіны. У рэчышчы гэтых накірункаў для студэнтаў чытаецца каля 30 спецкурсаў.

(Працяг на стар.3)

НОВЫЕ КОМПЬЮТЕРНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ЕСТЕСТВОЗНАНИИ

Традиционно электронные вычислительные машины помогали и помогают выполнять численные расчеты. Но вот уже несколько десятилетий ЭВМ прodelьвают работу, о которой пока известно только ограниченному кругу специалистов. Вооруженные специальными программами, они совершают колоссальные по объему аналитические преобразования.

Эти программы усиливают мыслительные способности человека таким же образом, как паровой двигатель усилил его физические возможности.

Активное использование учеными персональных компьютеров и систем аналитических преобразований с широкими графическими возможностями и развитым символьно-численным интерфейсом позволяет увеличить производительность интеллектуального труда в тысячи раз. При этом эффективность использования современных программных продуктов с элементами искусственного интеллекта сравнима разве что с эффективностью использования ЭВМ в численных расчетах по отношению к арифмометру.

Бурное развитие вычислительной математики и ее применение в различных областях науки привели к новым методам технологии научных исследований — математическому моделированию и вычислительному эксперименту на современных ЭВМ. При этом традиционная технология вычислительного эксперимента предусматривает дискретизацию соответствующей математической модели, то есть обрабатываемая и выводимая информация, представляется в виде чисел.

Вместе с тем хорошо известно, что ЭВМ также успешно оперируют с математическими символами. Эта область вычислительной математики, получившая название компьютерной алгебры и анализа, сейчас интенсивно развивается и находит широкое применение в самых различных областях науки и техники. Неотъемлемой частью научного исследования в естествознании являются аналитические преобразования: зачастую на их выполнение затрачивается больше труда, чем на остальную часть исследования. Именно здесь и помогают методы компьютерной алгебры, которую называют также символьной, так как основным объектом, над которым в этом случае производится действия ЭВМ, является аналитическое выражение, организованное и преобразуемое по заданным логическим правилам.

Системы компьютерной алгебры позволяют на 70-80% сократить затраты рабочего времени в рутинной работе по проведению математических выкладок при разработке моделей исследуемых процессов. ЭВМ, в частности, может реализовать интегрирование и дифференцирование символьных выражений, перестановки и перегруппировки членов, приведение подобных членов, подстановки в выражения с последующим их преобразованием.

В силу внутренней логики и требований практики развития мировой вычислительной техники началось с реализации на ЭВМ численных операций, а затем — около четырех десятилетий назад — были приняты успешные попытки выполнения простейших аналитических преобразований.

Дальнейшее повышение уровня автоматизации в технике, лабораторных экспериментах и системах обработки информации требует повышения точности используемых математических моделей. Как правило, уточнение математической модели какой-то системы сопряжено с трудностями чисто аналитического характера. Увеличивается размерность рассматриваемых систем, учитываются все большее число нелинейных составляющих, рассматривается совместное влияние дополнительных физических причин. В

таких условиях автоматизация научных исследований и — как составная часть этого процесса — широкое применение компьютерной алгебры и анализа являются необходимыми атрибутами научно-технического прогресса. Системы аналитических вычислений на ЭВМ уже обеспечили значительное продвижение в решении широкого круга задач теоретической физики и нелинейной механики. В последние годы методы компьютерной алгебры и анализа интенсивно внедряются в различные отрасли механики. С помощью систем аналитических вычислений производится детальный анализ кинематически сложных механических систем — от традиционных моделей теории машин и механизмов до синтеза современных манипуляторов и роботов. С помощью таких систем не только получают уравнения движения, но и создают новые методы их численного исследования, более эффективные, чем обычные.

Идеальной сферой применения методов компьютерной алгебры и анализа является химия. Химики (к глубокому сожалению, не отечественные) на протяжении многих лет пользуются системами аналитических преобразований на ЭВМ. Именно химия является одной из ведущих областей применения указанных методов. Хотя разработка химических теорий имеет многовековую историю, химики применяют при решении своих задач в основном эвристические методы, основанные на предшествующем опыте и эмпирических правилах. Системы с элементами искусственного интеллекта дают возможность успешно сочетать теорию с этими правилами.

Методы компьютерной алгебры и анализа и соответствующие системы аналитических преобразований утверждали свое право на существование в условиях конкуренции с численными методами в механике, физике, математике, химии. В результате в мировой практике установилось своего рода "динамическое равновесие". В решении конкретных задач часто используются и аналитические и численные методы, причем в самых разнообразных сочетаниях.

В настоящее время суще-

ствует достаточно много различных систем символьных вычислений. Причины, объясняющих такое положение, много. Это и большое число языков программирования, и различие в типах вычислительных машин, и неудобства в переносе математического обеспечения с одной ЭВМ на другую, и отсутствие должной информации об имеющихся системах. Создавшаяся ситуация во многом обусловлена также разнообразием задач математики, механики, физики, химии и методов их решения. Но далеко не всегда труд по созданию собственной символьной системы оправдан. Различия типов ЭВМ, языковых средств программирования, структуры символьных систем, их организация и, вследствие этого, несовместимость систем между собой оказывают негативное влияние на процесс внедрения методов компьютерной алгебры и анализа в повседневные научно-технические исследования.

Успешному развитию систем аналитических преобразований в естествознании и технике могут способствовать следующие меры. Во-первых, нужна широкая информация о возможностях наиболее развитых и обеспеченных соответствующими библиотеками подпрограмм универсальных систем, систем общего назначения и специализированных символьных систем. Во-вторых, требуется координация усилий ученых в создании специализированных систем, ориентированных на ведущие научно-технические направления с учетом имеющихся задач. Большое влияние на развитие символьных систем окажет системное обеспечение использования библиотек подпрограмм, реализованных на различных языках программирования и системах, в едином вычислительном процессе.

Можно предложить систему мероприятий, которая обеспечит в ближайшее время расширение круга специалистов по методам компьютерной алгебры и анализа в различных областях естествознания: физике, химии, математике, механике, биологии, медицине, технике и т.д.

Для начала это освоение новых технологий в образовании: — использование систем компьютерной алгебры и анализа в учебном процессе специа-

лизированных школ и классов с углубленным изучением дисциплин естественнонаучного цикла при изучении алгебры и начал анализа;

— использование систем компьютерной алгебры и анализа в учебном процессе средних специальных учебных заведений;

— постепенный переход в ВУЗах к активному применению систем компьютерной алгебры и анализа как средства обучения и новым методам изучения классических математических дисциплин;

— развитие сети курсов повышения квалификации по указанным системам и методам.

Это в конечном итоге должно привести к расширению сферы применения средств компьютерной алгебры и анализа в научных исследованиях и, как следствие, к повышению их эффективности. С другой стороны, использование методов и средств компьютерной алгебры и анализа в учебном процессе позволит студентам глубже понять изучаемые разделы математики, физики.

Все эти процессы уже зарождаются на всех указанных уровнях. Они необратимы, т.к. базируются на вечном стремлении человека освободить себя от рутинного труда: интеллектуального или физического. При сохранении прежних темпов математизации и компьютеризации различных наук можно утверждать, что системы компьютерной алгебры и анализа, а вместе с ними и компьютерной физики, механики, химии и т.д., образуют основу баз знаний, лягут в фундамент как технической, так и их интеллектуальной поддержки.

В БГУ уже около пяти лет на механико-математическом, физическом факультетах и факультете прикладной математики и информатики отдельные исследователи и преподаватели используют системы аналитических преобразований на ЭВМ как в научной, так и педагогической деятельности. Однако это использование носит эпизодический характер. Аналогичная ситуация имеет место и во всех учебных заведениях республики.

В то же время в России, Германии, США и других странах уделяется большое внимание развитию этого направления. Хотим помочь нашим студентам,

аспирантам и научным работникам овладеть современной технологией исследовательской работы, поддержать использование средств компьютерной алгебры в учебном процессе и научных исследованиях, в рамках ИИВЦ БГУ с 1 мая 1996 года создана группа "Системы компьютерной алгебры и анализа".

В круг задач группы входят: — разработка методических пособий, рекомендаций, прикладного программного обеспечения для внедрения стандартных систем компьютерной алгебры (REDUCE, DERIVE, muMATH, MATHCAD, MATHLAB и др.) в учебный процесс;

— создание баз данных программных продуктов, учебных и учебно-методических пособий и научной литературы по компьютерной алгебре и ее приложениям;

— создание системы электронных учебников, учебников и учебных пособий по системам компьютерной алгебры и их приложениям.

Цель ясна: умение пользоваться системами аналитических преобразований на ЭВМ должно стать неотъемлемой составляющей культуры каждого выпускника естественнонаучных факультетов БГУ.

Мы приглашаем студентов, аспирантов, преподавателей, научных работников, всех заинтересованных специалистов в к. 410 по ул. Бобруйской, 9, звоните по тел. 226-58-95, приходите, будем вам рады.

Заместитель первого проректора БГУ по информатике, кандидат физ.-мат. наук, доцент Ю.И.Воротничкий

Руководитель группы "Системы компьютерной алгебры и анализа" ИИВЦ, кандидат физ.-мат. наук, доцент Ю.В. Позняк

Абітурьенту-96

Прафесія — палітолаг: экзотыка або рэальнасць?

(Працяг. Пачатак на стар. 1)

Якасць навучання студэнтаў на юрыдычным факультэце забяспечваюць высокакваліфікаваныя выкладчыкі-навукоўцы. У іх ліку 15 доктараў навук, прафесараў, і 70 кандыдатаў навук, дацэнтаў. На кафедры паліталогіі працуюць навучаныя кіраўніцтва аспірантамі і дактарантамі ажыццяўляюць 4 доктары навук, прафесары, і 10 кандыдатаў навук, дацэнтаў.

Якія ж магчымасці кар'еры для спецыяліста-палітолага? У большасці заходніх краінаў выпускнікі аддзяленняў паліталогіі высока ценяцца ва ўсіх сферах, уключаючы бізнес. Яны працуюць ва ўрадавых службах, агенцтвах і офісах, у кампаніях і арганізацыях. Шырокае распаўсюджанне мае практыка паралельнага навучання і атрымання другой спецыяльнасці. Таму палітолагі працуюць журналістамі, займаюць самыя розныя пасады ў апаратах заканадаўчых і выканаўчых органаў улады на цэнтральным і мясцовых узроўнях. Яны працуюць юрыстамі, спецыялістамі ў галіне між-

народнай палітыкі і г.д. У заходніх краінах аналітычныя бюро і аддзелы існуюць у кожнай сур'ёзнай арганізацыі, не кажучы пра міністэрствы і ведамствы.

Хутка дзяржаўныя службы, прыватныя фірмы, палітычныя партыі і рухі Беларусі, дэпутатскі корпус не змогуць абысціся без палітолагаў-аналітыкаў, без спецыялістаў па сувязях з грамадскасцю, спецыялістаў па арганізацыі выбарчых кампаній.

Кафедра паліталогіі прапануе сваім студэнтам засяродзіцца на спецыялізацыі "палітыка і дзяржаўнае кіраванне". Гэта профіль для тых, хто мяркуе ўвайсці ў палітычную дзейнасць і кіраванне, уключаючы мясцовыя органы ўлады, палітычныя арганізацыі, партыі ды рухі, прафсаюзы, прыватныя арганізацыі. Спецыялісты гэтага профілю змогуць працаваць у аналітычных службах апарату дзяржаўнага кіравання, у сістэме кіравання персаналам ва ўстановах рознага ўзроўню. Студэнты-палітолагі БДУ атрымліваюць сур'ёзную юрыдычную падрыхтоўку, каб іх адукацыя адпавя-

дала наменклатуры адміністрацыйных пасадаў у дзяржаўным апарате, якая прадугледжвае наяўнасць юрыдычнай адукацыі.

Выпускнікі-палітолагі змогуць аказаць арганізацыйна-кансультацыйную і практычную дапамогу органам заканадаўчай, выканаўчай і мясцовай улады, палітычным партыям і грамадскім арганізацыям Рэспублікі Беларусь. Яны змогуць удзельнічаць у падрыхтоўцы законапраектаў і заключэнняў ух, матэрыялаў і прапановаў, да тых сфераў дзейнасці службаў і ведамстваў Беларусі. Іх кампетэнцыя прадугледжвае падтрымку сувязяў з грамадскасцю з боку дзяржаўных і палітычных арганізацый, мясцовых органаў улады па пытаннях палітычнага, эканамічнага, сацыяльнага і культурнага развіцця дзяржавы і грамадства.

Выпускнікі аддзялення, якія выявілі схільнасць да навукова-даследчай працы, будуць накіроўвацца ў аспірантуру. Пры кафедры паліталогіі існуе адзіная ў рэспубліцы аспірантура і дактарантура па палітычных навуках. Тут рых-

туюцца кадры найвышэйшай кваліфікацыі па наступных спецыяльнасцях: тэорыя і гісторыя палітычнай навукі (прывасвойваецца ступень па палітычных ці гістарычных навуках), палітычныя інстытуты і працэсы (прывасвойваецца ступень па палітычных, юрыдычных ці сацыялагічных навуках), палітычныя праблемы міжнародных сістэмаў і глабальнага развіцця (прывасвойваецца ступень па палітычных ці эканамічных навуках).

Кафедра ўсталявала трывалыя кантакты і вядзе абмен інфармацыяй з навуковымі цэнтрамі ЗША, Германіі, Вялікабрытаніі, Польшчы. Студэнты і аспіранты маюць магчымасць праходзіць стажыроўку на кафедры палітычнай навукі Каліфарнійскага дзяржаўнага ўніверсітэта Фрэсна (ЗША) і ў інстытуце палітычных навук Варшаўскага ўніверсітэта. На кафедры ёсць бібліятэка замежнай літаратуры па паліталогіі на англійскай, нямецкай і польскай мовах, якая налічвае больш за 300 тамоў. На базе кафедры са снежня 1993 года дзейнічае Усебеларуская асацыяцыя палітолагаў, у

работе якой прымаюць удзел навукоўцы, выкладчыкі і службовыя асобы з розных гарадоў рэспублікі.

Высокая навуковая кваліфікацыя членаў асацыяцыі дазваляе ім ажыццяўляць маніторынг і прагноз палітычнай сітуацыі ў дзяржаве, экспертызу найважнейшых палітычных рашэнняў, палітычную асвету насельніцтва. Пад эгідай асацыяцыі было праведзена некалькі міжнародных даследаванняў, выпушчана і разаслана ў многія краіны свету 30 бюлетэняў з аналізам унутрыпалітычнай сітуацыі ў рэспубліцы.

Прэзідэнт асацыяцыі — доктар філасофскіх навук, прафесар Гусевіч Анатоль Дамітрыевіч (Рэспубліканскі інстытут вышэйшай школы і гуманітарнай адукацыі), віцэ-прэзідэнт — Рашэтнікаў Сяргей Васільевіч (БДУ).

Патрабы грамадства ў кваліфікаваных кадрах палітолагаў будуць узрастаць залежна ад таго, якімі тэмпамі Рэспубліка Беларусь будзе пасоўвацца па шляху будаўніцтва грамадзянскай супольнасці і прававой дзяржавы. Без сістэматычнай падрыхтоўкі прафесій-

ных кадраў немагчыма таксама станаўленне нацыянальнай палітычнай навукі, стварэнне навуковых паліталогічных школаў.

У 1997 годзе адбудзецца першы выпуск 25 студэнтаў-палітолагаў БДУ. Сёння мы працуем над тым, каб узровень ведаў нашых выпускнікоў адпавядаў самым высокім патрабаванням, каб яны занялі годнае месца ў навуковых, дзяржаўных і палітычных структурах нашага грамадства і паслужылі на карысць Айчыны.

Усе, каго зацікавіла наша інфармацыя, могуць звярнуцца па дадатковыя звесткі на кафедру паліталогіі БДУ: вул. К.Маркса, 31, пакой 215, тэл. 227-61-72.

Сяргей Рашэтнікаў, заг. кафедры паліталогіі юрыдычнага факультэта Белдзяржуніверсітэта, доктар палітычных навук

Жак яно было...

У памяць аб бацьку і маці, дзядзі і цёці

На поўдні Беларусі стаялі цёплыя, спакойныя чэрвеньскія дні 1941 года. Але голас Левітана, які данёсся з чорнага кола радыёпрадуктара, парушыў радасць мірнага летняга жыцця. Бацька і яго брат трывожна ўслуховаліся ў паведамленне Масквы аб пачатку вайны...

Вайна... Пачалася мабілізацыя. Паўз наш дом праезджалі дзесяткі фурманак, возычы прызыўнікоў на фронт. Бацька з хатулём за плячыма разам з братам сеў на адну з фурманак і паехаў... Каля брамкі стаяла маці з цёцяй Соняй — дзядзькавай жонкай (жылі ўсе ў адным двары), а побач дзевяць дзяцей. На руках у жанчын — яшчэ дзве маленькія дзяўчынкі, якім не было і месяца. Апрача іх, усе мы махалі рукамі фурманкам, не ўсведмляючы, што мы бачым мужчын у апошні раз.

Пачалася акупацыя. Нямецкія салдаты амаль у першыя дні вайны ўладна ступілі на нашу зямлю. "Новыя гаспадары" прынеслі на акупаваную тэрыторыю пачуццё страху і няўпэўненасці ў заўтрашні дні.

Баі, грузанья бомбамі "месершміты", угон моладзі ў Германію, жыццё ў зямлянках — усё гэта доўжылася на працягу многіх дзён вайны. Даведваючыся аб набліжэнні ворага, жыхары вёскі часам уцякалі ў суседнюю, але ўсё адно даводзілася вяртацца і, магчыма, станавіцца ахвярамі ці заложнікамі.

Самаўпэўненая нямецкая акупанты не лічыліся з чалавечымі жыццямі: спальвалі дашчэнтку вёскі разам з жыхарамі, кідалі людзей у студні, а звернуўшы гурткі мастацкай самадзейнасці (танцавальны, хор, дэкламацыя) — жыццё ўваходзіла ў нармальнае рэчышча.

Але вайна яшчэ не скончылася. Ад бацькі і дзядзі лістоў з фронту мы не атрымлівалі. Не было іх і цяпер, аднак мы верылі, што яны вернуцца дадому. Тым часам жыццё ішло сваім ходам. Памятаю, для салдатаў-франтавікоў у школе і дома мы сталі збіраць пасылкі: вязалі рукавіцы, кісеты, шкарпэткі, пяклі пячэнне.

Нарэшце 9 мая 1945 года скончылася вайна. На плошчы перад сельсаветам было арганізавана святкаванне ў гонар перамогі. Усе, хто застаўся ў жывых, сабраліся там. Быў мітынг, усе абдымалі адзін аднаго, спявалі песні, танцавалі, а дзеці назіралі, многага не разумеючы.

Сям'я наша не далічылася дваіх чалавек: не вярнуўся з фронту бацька, загінуў ад снарада 13-гадовы старэйшы

брат. Не прыйшоў з вайны дзядзька і шмат хто з аднавяскоўцаў. Не хацелася верыць ва ўсё гэта. Пачалося цяжкое чаканне бацькі, якое зацягнулася на ўсё жыццё. У дзяцінстве ён часта прыходзіў да мяне ў снах: то на шэрым кані, то на танку ў двор заязджаў, то вярнуўся дадому такі малады, прыгожы ў афіцэрскай форме.

А потым пайшло чаканне цалкам усвядомленае: пастаяннае праслухоўванне ваенна-храніцельных радыё- і тэлеперадач, роспыты ўдзельнікаў вайны і г.д. Створаны дзіцячым уяўленнем вобраз бацькі часта мільгаў у натоўпе. Я думаю, такія пачуцці ведаюць многія тысячы, мільёны дзяцей вайны, бацькі якіх не вярнуліся з фронту.

Паваеннае жыццё, поўнае нягодаў, легла на плечы мацяроў і дзяцей. Вайна назаўжды пакінула сваю пячатку ў жыцці людзей, якія судакрануліся з ёй. Почасту і цяпер яшчэ становіцца неспакойна і трывожна на душы, калі чуеш, як ляцяць нагруканыя мірным грузам самалёты...

Л.П. Міцкевіч

Да першага снегу я буду з табою.
А.Танана

"Халява" скончылася — выпаў снег. Няграбнай птушкай сунуся па снезе. Адны — на камні, золаце, жалезе, а я — слядамі ў снег пішу свой грэх.

Спяшаюся пісаць, пакуль сляды мае

не пазанесла новым снегам. А ён ідзе... Не ўратавацца й бегам няўклуднай птушцы ад яго хады.

Не о любви — о шорохе высоком
В листве глухой листочка одного...
А.Кушнер

Не пра музыку — пра чыйсьці дзень народзінаў, набрынялае вясной

паветра вуліцы, дзе на нас варона з дрэва касавурыцца, дзе трымцяць на языку кавалкі лёдзіва.

Не пра Гайдна — пра асфальт, пакрыты лужамі, пра фасады з маціцоваю рэкламаю, пра святло ў вакне па-над суседняй крамаю... Не пра Моцарта — пра вазу,

вазу з ружамі...

Джунглі

Насце

Дажджоў празрыстая трава закрыве вокны — ужо не выйдзем мы з утульнае кватэры: ніхто не ведае, якому зараз зверу наканавана ў зарасніку мокнуць — якія тыгры падпільноўваюць здабычу, з якога боку алігатары падлезуць...

Аднак нястрымна, як магніт — жалеза, жырафавыя плямы вабяць, клічуць...

Да ўласнага дня народзінаў

Мой дзень нараджэння — ні песень, ні п'яных гасцей. Сябры не прыйшлі. І на ворагаў мала надзеі. Сядзець бы цяпер у альтанцы як можна часцей, пакуль яшчэ сонца лістоту апалую грэе. І піць не гарэлку — дым вогнішчаў восеньскіх піць. Ад стомленай рэчкі паціху ісці на прыпынак. Стаяць. І патрэбны аўтобус знарок прапусціць. Лістота. Альтанка. Прысады. Мае імяніны.

Раскрою цемру калідора лязом адчынненых дзвярэй і прыгадаю гэты горад, знаёмы мне раней па творах з п'яніх мастацкіх галерэй.

Пад імем варварскім і дзікім ён быў схаваны ад мяне... А я ў яго дамах шматлікіх угадваю маіх рэліквій сляды — у кожнае сцяне.

І я ступаю асцярожна, бо мне нічога тут не можна...

Багамі на шыкоўнае зямлі мы ў песнях веру ўласную стварылі. З рукі пускалі ў мора караблі. Блакіт вадзе ды небу падарылі.

Зялёных зорак поўны небасхіл ахвяравалі птушк... і каханым. Мы дрэвамі абсоджвалі шляхі ды зёлкамі свае галі раны.

Адкідвалі сталёвыя мячы. Травой парасталі каманіцы. Мы казкамі ля вогнішча ўначы ўкальхвалі пачвары-таямніцы.

Срабрыліся Сусвету галасы, сцяжынкі Месяц крэсліў у нябёсах. Нам толькі вецер лашчыў валасы ды паннам расплятаў тугія косы.

Наша здароўе

Шыпшына

Шыпшына — агульнапрызнаны сродак народнай медыцыны многіх краін і патэнтаваны лекавы сродак сусветнай медыцыны. Яна адносіцца да шматлікай сям'і ружакветных. Сустрэкаецца ў Еўропе, на Урале і ў Сібіры. Расце шыпшына па берагах рэк, на ўскрайку леса і г.д.

Плады гэтай расліны валодаюць найбольш высокай вітаміннай каштоўнасцю ў перыяд поўнай спеласці. Пры іх пераспяванні ўтрыманне вітамінаў змяншаецца. Прэпараты з плодоў шыпшыны валодаюць разнастайнай фармакалагічнай актыўнасцю, якая залежыць перадусім ад утрымання ў расліне комплексу вітамінаў. Гэтыя плоды адносяць да раслінных антыаксідантаў — крайне неабходных для арганізма рэчываў, пры недахопе якіх парушаюцца абменныя працэсы, зніжаецца імунітэт, накаптваюцца ў арганізме таксіны, абвастрваюцца хранічныя хваробы стрававальнага тракта, пячонкі, дыхальнай сістэмы, павышаецца рызыка онказахворванняў, атэрасклерозу, інфекцыйных, алергічных захворванняў, паскараецца старэнне.

Аскарбінавая кіслата плодоў расліны, па сутнасці, вызначае ягоную біялагічную актыўнасць. Плады шыпшыны — лекавыя прэпараты з іх маюць супрацьцынготнае дзеянне, значна павышаюць акісляльна-узнаўляльныя драцэсы ў арганізме, актывуюць шэраг ферментных сістэмаў. У цяперашні час даказанае супрацьсклера-

тычнае ўздзеянне аскарбінавай кіслаты. Плады шыпшыны ўзмацняюць рэгенерашую тканак, сінтэз гармонаў, спрыяльна ўплываюць на вугляводны абмен, пранікальнасць сасудаў. Валодаюць яны гэтаксама супрацьзапаленчымі, жоўцягоннымі і дыўрэтэчнымі ўласцівасцямі.

Свежыя і высушаныя плоды высокавітамінных гатункаў шыпшыны выкарыстоўваюць галоўным чынам дзеля прафілактыкі гіпа- і авітамінаў С і Р (руціну), якія працягваюцца парушэннем пранікальнасці сценак сасудаў, зніжэннем супраціўляльнасці арганізму да шкодных эндагенных і экзогенных фактараў уздзеяння. Дэфіцыт аскарбінавай кіслаты назіраецца ў людзей, якія адчуваюць доўга-часовае фізічнае ды нервова-псіхічнае напружанне. Гэта датычыцца таксама і хворых, якія перанеслі хірургічную аперацыю, цяжарных і жанчын у часе лактацыі.

З сушаных плодоў шыпшыны (ачышчаных і цэлых) гатуюць вітамінны настой: 10 г (адна сталовая лыжка) плодоў змяшчаюць у эмалираваным посуде, заліваюць шклянкай кіпню, закрываюць накрыўкай і награвваюць у кіпні (на пары) 15 хвілінаў, даюць астыць пры пакаёвай тэмпературы на працягу 45 хвілінаў, працэдураюць. Астатнюю сыравіну выціскаюць, аб'ём атрыманага настою даводзяць кіпнем да 200 мл. Прыгатаваны настой захоўваюць у халодным месцы не даўжэй за 2 сутак. Прымаюць па паўшклянкі 2-3 на дзень

Рэцэпт для ачысткі кішчэніка: 100 г ягадаў здрабніць у кавамолцы і заліць цёплаватай (не вышэй за 45 градусаў) дыстыляванай вадой да кансістэнцыі смятаны. Пакінуць на 2-3 гадзіны. У ат-

рыманую кашыцу дадаць адну чайную лыжку мёду.

Настой шыпшыны нельга гатаваць у жалезным, медным ці празрыстым посудзе, бо разлагаецца вітамін С. Для яго прыгатавання варта карыстацца тэрмасам, настойваючы на працягу начы. 35-40 ягадаў на 1 літр кіпню заварваюць у тэрмасе на ноч (7-8 гадзінаў). Зранку напой гатовы. Па меры яго спажывання ў тэрмас зноў дадаюць кіпень і так да 4-6 дзён (з кожным днём настой становіцца смачнейшым).

Узімку і ранняй вясной, калі на нашым сталі адчуваецца недахоп свежай садавіны і гародніны, замяніць іх могуць вітамінны чай.

Вітамінны чай з плодоў шыпшыны і ягадаў чорнай парэчкі: 20 г сумесі плодоў у роўных частках заліваюць дзвюма шклянкамі кіпню, настойваюць на працягу гадзіны, працэдураюць, дадаюць цукар або мёд, прымаюць па паўшклянкі 3-4 разы на дзень.

Вітамінны чай з плодоў шыпшыны і ягадаў рабіны: плоды змешваюць у роўных частках, дзве чайныя лыжкі сумесі заліваюць дзвюма шклянкамі кіпню, настойваюць на працягу гадзіны, працэдураюць, дадаюць цукар ці мёд, прымаюць па паўшклянкі 3-4 разы на дзень.

Рэцэпт для ачысткі кішчэніка: 100 г ягадаў здрабніць у кавамолцы і заліць цёплаватай (не вышэй за 45 градусаў) дыстыляванай вадой да кансістэнцыі смятаны. Пакінуць на 2-3 гадзіны. У ат-

рыманую кашыцу дадаць адну чайную лыжку мёду. Гэта выдатна прачысчае кішчэчнік (наступны прыём ежы — садавіна). Заміж дыстыляванай вадой можна выкарыстоўваць і кіпячоную.

На вітамінных заводах са свежых плодоў высокавітамінных гатункаў шыпшыны варваюць у тэрмасе на ноч (7-8 гадзінаў). Зранку напой гатовы. Па меры яго спажывання ў тэрмас зноў дадаюць кіпень і так да 4-6 дзён (з кожным днём настой становіцца смачнейшым).

Узімку і ранняй вясной, калі на нашым сталі адчуваецца недахоп свежай садавіны і гародніны, замяніць іх могуць вітамінны чай.

Вітамінны чай з плодоў шыпшыны і ягадаў чорнай парэчкі: 20 г сумесі плодоў у роўных частках заліваюць дзвюма шклянкамі кіпню, настойваюць на працягу гадзіны, працэдураюць, дадаюць цукар або мёд, прымаюць па паўшклянкі 3-4 разы на дзень.

Рэцэпт для ачысткі кішчэніка: 100 г ягадаў здрабніць у кавамолцы і заліць цёплаватай (не вышэй за 45 градусаў) дыстыляванай вадой да кансістэнцыі смятаны. Пакінуць на 2-3 гадзіны. У ат-

В.П. Шышэя, заг. аптэкі 2-й гарадской клінічнай бальніцы

БЕЛАРУСКІ УНІВЕРСІТЭТ

Заснавальнік газеты - рэктарат Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта

Мінская паліграфічная фабрыка "Чырвоная зорка" МВПА імя Я.Коласа. 220079, г. Мінск, 1-ы Загародны зав., 3.

Газета падпісана ў друку ў 12.00.

13 ЧЭРВЕНЯ
Зак. 2008.
Т. 1000 экз.

220080, Мінск-80, Універсітэцкі гарадок, вул. Бабруйская, 9, паверх 4, пакоі 411-412, тэлефон 206827.

В.а. рэдактара
Т.М. Казак